

ARA

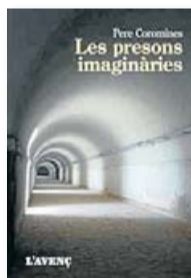
El dolor de la bellesa

JAUME CLARET

Hi ha estigmes pràcticament inesborrables. Especialment quan prenen forma de versos satírics a càrrec de Josep Maria de Sagarra: “Ets fresca com una rosa, / més puta que les gallines / i pesada com la prosa / de don Pere Coromines”. Però si el lector desconeix la rima o, malgrat saber-la, decideix donar-li una oportunitat, descobrirà en *Les presons imaginàries* una fita dins de la litera-

tura carcerària amb què, de manera més o menys implícita, podem entendre que l'editor recupera tot cercant ressons amb el present.

Publicat originàriament el 1899 i reeditat el 1935 i el 1965 –aquí ja revisat pel seu fill, el prestigiós filòleg Joan Coromines–, l'autor hi relata la penosa experiència de detenció, empresonament, judici, condemna, desterrament francès, amnistia i retorn. El llibre s'articula a partir de capítols redactats al llarg de tot el periple –a la presó, des de l'exili fins a Hendaia i, ja re-

LES PRESONS IMAGINÀRIES
PERE COROMINES
L'AVENÇ
184 PÀG. / 17 €

tornat, des dels empordanesos Llers i Torroella de Fluvià–, però ordenats posteriorment no cronològicament sinó de manera temàtica per dotar-los de coherència narrativa.

La (in)justícia discrecional

El 7 de juny del 1896 tenia lloc al carrer dels Canvis Nous de Barcelona un atemptat anarquista, al pas de la processó de Corpus Christi, que va provocar una massacre. Barcelona havia esdevingut la ciutat de les bombes i això va desfermar una onada repressiva massiva i discrecional per part del govern. Les simpaties republicanes i la complicitat amb cercles sindicals de l'aleshores jove advocat Pere Coromines (Barcelona, 1870 - Buenos Aires, 1939)

van convertir-lo en sospitós als ulls d'unes autoritats superades per la situació. Sotmesos a la jurisdicció militar, els suposats líders insurreccionals van ser duts als soterranis del castell de Montjuïc, per fer front a la petició de pena de mort per part del fiscal.

Coromines esdevé, anticipant-se al famós baluard kafià, un èmul del pobre K., tot intentant entendre l'estranya lògica d'una legalitat capgirada: “La idea de la Justícia la tenim tan ficada fins al moll dels ossos, que toquem l'arbitrarietat i encara no podem creure-hi”. Malgrat la presència d'aquesta mirada jurídica, el cos del llibre no pretén ser una denúncia explícita de les arbitrarietats viscudes. *Les presons imaginàries* es basteix sobretot a partir de petites peces a mig camí entre el costumisme i l'examen de consciència amb una expressió lírica: “La bellesa del dolor”.

Entre les primeres, destaquen les descripcions sobre la quotidianitat al llarg dels deu mesos d'empresonament: els companys de cel·la, les condicions precàries i, en alguns casos, inhumanes, i les diverses tipologies de carcellers, advocats i familiars. Respecte de les segones, reflecteix la muntanya russa de sensacions i emocions viscudes, amb un llenguatge amarat d'imatges cristianes i que passa de la desesperació a l'emoció.

D'una banda, no pot evitar reflexionar sobre com aquesta situació afecta tercers –especialment la seva mare– i sobre com influirà en aquelles ideologies i militants ara blasmatos des del poder. De l'altra, hi ha la situació personal condicionada primer per la incertesa sobre el seu futur i l'amenaça certa d'execució i posteriorment per l'experiència de l'exili i el retorn. En certa manera, el llibre vol sobretot exorcitzar la possible petja d'aquells mesos, conscient que “les presons paoroses, les que fan patir, són les presons imaginàries”. En altres paraules, tan important és sortir de la masmorra com expulsar el calabós que habita en nosaltres. ♦♦

Una 'flanêuse' anomenada Mercè Ibarz

M. ÀNGELS CABRÉ

Coneguda pel seu *Tríptic de la terra*, que va començar a publicar l'any 1993 i on retrata la terra natal, la Franja, l'escriptora i periodista cultural Mercè Ibarz (Saidí, 1954) és també un animal d'asfalt. En donen fe els relats de *Contes urbans*, volum que recull *A la ciutat en obres* i *Febre de carrer*, apareguts els anys 2002 i 2005.

L'edició conjunta que ara edita Anagrama ens ofereix l'altra cara de la seva mirada. On hi havia el món rural, ara hi ha els carrers de l'Eixample, el mercat de la Boqueria, el Parc Güell i fins i tot el Garraf singular i proper a la Barcelona que les Olimpíades van obrir al mar. Hi trobem també l'umbracle de la Ciutadella, el lloc màgic que protagonitza *En un mar vegetal*. L'umbracle de fusta, una mica deixat de la mà de

Déu, és un element barceloní estrany, com el temple de Debod a Madrid, però en versió frondosa i poc visitada. Ibarz en fa un espai per al somni, on tot és possible: “Vaig tancar els ulls, vaig entrar de ple en aquell conjunt d'ombres i verds. En la foscor de les parpelles tancades tot revivia”.

Hi ha qui escriu amb els elements de la vida i hi ha qui escriu des del pòsit de la literatura, del cinema i de l'art en general. Ibarz és una autora cultivada, que ens pica l'ullet aquí i allà amb traces engrescadores. Aquí hi surten, per exemple, uns dibuixos eròtics de Picasso i el refugi de Roissy-en-Brie on van anar a parar després de la Guerra Civil, entre d'altres, Mercè Rodoreda i Anna Murià.

La literatura és plena de personatges femenins que passegen pels carrers de la seva ciutat o d'alguna altra on són mers visitants. La se-

CONTES URBANS
MERCÈ IBARZ
ANAGRAMA
200 PÀG. / 19,90 €

nyora Dalloway de Virginia Woolf vagareja pel Londres dels anys 20. Contempla els autobusos a Picadilly, recorre el seu estimat Bond Street, i se sent jove i vella a la vegada, a cavall entre els records i les expectatives posades en la festa que celebrarà aquell mateix vespre. Ibarz també passeja per Londres al relat *Una decisió més*: la protagonista entra en una llibreria de vell de Charing Cross, on la història que explica fa un gir inesperat.

Però majoritàriament l'autora *flaneja* per la seva Barcelona adoptiva, la ciutat on va anar a parar de jove procedent del seu petit enclavament rural i on fa dècades que viu. Al primer llibre, en primera persona; al segon, imaginant històries d'altres. “Tot el camí fa costa amunt, fins al Parc Güell. Quan hi arriba, està cansada. Enmig de les columnes esbiaixades de la plaça soterrada, que havia de ser un mercat, Marta Coll ru-

mia”, llegim a *Kilimanjaro*, un dels contes més bells del volum, on deixa anar una crítica al Modernisme que fa de Barcelona un destí turístic per excel·lència: “Amb tot, s'estima més el parc que no la catedral inacabada o la mansió esbojarrada i restaurada com una bijuteria lluent”.

Als contes urbans ibarziens hi ha un mapa de presències i un mapa d'absències, i present i passat es barregen. S'enyoren racons ja desapareguts o que han perdut el seu encant, i s'elogia la bellesa de les sanefes que decoren les escales de l'Eixample, siguin humils o senyoriales. No us perdeu les relacions de veïnatge de *Fragilitat de les parets*. Ara que l'ascensor social s'ha espatllat definitivament, que la memòria dels grans s'ha perdut i que Barcelona ha esdevingut una ciutat inhòspita –bruta i malcarada–, recuperar-la en aquestes pàgines intel·ligents reconforta. ♦♦